

§ 58 Kyrkomötets storlek och sammansättning

MARTA AXNER:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare och andra kyrkomötesvänner! Betänkande 2013:11 behandlar tre motioner, 2013:53, 2013:57 och 2013:69. Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå alla tre motionerna. Två av dem, 2013:53 och 2013:69, handlar om kyrkomötets storlek, att minska ner kyrkomötet. 2013:57 handlar om att ge biskoparna rösträtt i kyrkomötet. Båda dessa frågor och kanske framför allt frågan biskoparnas ställning i kyrkomötet har behandlats ett flertal gånger, även denna mandatperiod. De var också föremål för demokratiutredningen, som framgår av betänkandet, och alltså uppe till beslut så sent som 2009.

Då gjordes en bred överenskommelse mellan nomineringsgrupperna. Vad gäller frågan om biskoparnas ställning hade även biskoparna en representant med i utredningen. Man kom fram till den förändring som skedde då, där vi införde den så kallade nödbromsen. Den ger möjlighet att fatta beslut i särskild ordning i vissa frågor för biskoparna, så att dessa har möjlighet att verkställa. Vi har förstått också från Läronämndens yttrande att det verkar som att biskoparna – i alla fall de som driver på den här frågan – inte vill förändra detta.

Eftersom detta har tagits i en bred överenskommelse så pass nyligen, föreslår utskottet avslag på samtliga motioner, 2013:53, 2013:57 och 2013: 69. Tack.

KENT KJELLGREN:

Ordförande, ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2013:69. Den nya organisationen som ska genomföras 1 januari 2014 är bra för ekonomin och ska göra verksamheten mera effektiv. Då måste vi som sitter på högsta nivå bidra här i kyrkomötet med att minska antalet ledamöter. Genom att minska antalet ledamöter reducerar vi kostnaderna. Samtidigt blir organisationen och administrationen mer effektiv.

Jag yrkar bifall till motionen 2013:69. Tack.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Jag dristar mig nästan att säga att jag tror vi blir mer effektiva och mer möjliga, om vi också bifaller reservation 1 och låter biskoparna ta fullt ansvar fullt ut i kyrkomötet. Så blir vi några till, formellt. De är ju faktiskt här. Det blir kanske en något mindre raljant ton om jag säger, att det känns oerhört centralt att biskoparna är med. Jag förstår inte riktigt oron för att det skulle bli någon gruppifiering av dem i förhållande till att delta i någon av våra respektive grupper. Man deltar naturligtvis på det mandat man är här med såsom biskop och tar ställning utifrån det och fattar beslut fullt ut. Jag tycker det skulle ge kyrkan en tydlig och rak demokratiaspekt.

Sedan kan jag inte låta bli att också ge en kommentar till föregående talare. Jag tror jag kan konstatera att det finns effektiviseringar att göra, till exempel som att vi nu har kortat mer det här mötet. Vi kan hitta andra former för hur vi jobbar och därmed kanske också plocka någon dag på något sätt, men inte bli färre personer. Det är viktigt att vi har en bredd ut över landet och en kontaktyta till många av våra medlemmar. För få personer i det här rummet ökar inte kyrkans legitimitet och demokrati.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 1.

BENGT KJELLGREN:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill först yrka bifall till motion 2013:53 i enlighet med reservation 2. Irene Oskarsson tog fram att det kanske inte är antalet ledamöter som har så stor betydelse, men så kan det ju vara. Vad är då optimala antalet ledamöter? Är det 251 eller 472 eller 120 eller vad kan det vara? Att förutsättningslöst titta på den siffran kan vara intressant och då också ur demokratiperspektiv och att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att också titta på detta i samband med att man tittar över valet.

Jag yrkar alltså bifall till motion 2013:53.

ARNOLD BOSTRÖM:

Ordförande, kyrkomötesledamöter och övriga åhörare. Jag vill börja med att yrka bifall till min motion 2013:69 som avser minskning av antalet ledamöter i kyrkomötet till 201. Min motivering är dels att minska kostnaden för kyrkomötet, dels att jag håller fast vid att göra det mer effektivt. Jag menar att det även med den här minskningen skulle fortsatt ges god representation från stift och nomineringsgrupper.

Sedan noterar jag, att man i motion 2013:53 vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga konsekvenserna av en minskning av antalet ledamöter till 201. Jag kan ansluta mig till den motionen och vill därför yrka bifall även till 2013:53. Samtidigt vill jag gärna se en konsekvensanalys för en minskning till 151 ledamöter.

Jag har noterat utskottets förslag att avslå motionerna. Jag vill kommentera utskottets skäl. Man skriver att de överväganden som gjordes 2009 äger giltighet. Då menar jag att eftersom minskningen först kan genomföras efter kommande mandatperiod, det vill säga först år 2018, så väger giltigheten av 2009 års beslut kanske inte så väldigt tungt. Mycket händer ju inom kyrkan under en tioårsperiod.

Kyrkorättsutskottet har lämnat synpunkten att de två indirekt valda mandaten proportionellt får ökat inflytande. Då kan jag bara svara: Varför inte? Det är ju fortfarande mycket, mycket litet. Sedan noterar Kyrkorättsutskottet när det gäller en minskning att det får konsekvenser för kyrkomötets utskott. Man kan inte längre ha nog med ledamöter för att fylla ut 15 ordinarie och lika många ersättare. Jag har visserligen inte deltagit i utskottsarbetet, men jag tror det kanske är en välgärning att överväga ändringar beträffande kyrkomötets utskott. När det gäller ersättare är de inte personliga och antalet borde kunna minskas. I många folkvalda församlingar har man ett visst antal ledamöter och sedan hälften så många ersättare. Då skulle man få ledamöter över till ett, som jag skulle vilja kalla det, avlastningsutskott som kan ta hand om ärenden från överbelastade utskott.

När det gäller representativiteten hänvisas främst till att de små nomineringsgrupperna skulle få svårt att hävda sig. Där menar jag, att de små gruppernas intressen med råge tillgodoses i kyrkomötet, så länge det inte finns någon spärr för hur stor andel av rösterna som måste uppnås för att få en plats i kyrkomötet. Med 201 ledamöter som föreslås krävs ju inte ens en halv procent av rösterna för att bli representerad. Om vi ser till antalet röster i hela riket som skulle krävas för att en nomineringsgrupp ska bli representerad här hos oss, ligger det närmare 3 000 än 4 000 röster. Det tycker jag är ett mycket beskedligt krav för att närvara i kyrkomötet.

Sålunda bifall till de två motionerna 2013: 69 och 2013:53.

GUNVOR TORSTENSSON:

Jag yrkar bifall till reservation 1 som betyder bifall till motion 2013:57. Jag vill tacka utskottet för behandlingen av motionen och kan konstatera, att både Läronämnden och stora delar av utskottet tycker att det är bra som det är.

Det är ju gott och väl att biskoparna har stärkt sin ställning i kyrkomötet på senare år, att man har majoritet i Läronämnden och att Läronämnden har sina fem områden, där man obligatoriskt ska yttra sig när sådana ärenden kommer. Det är bra att man har möjlighet till särskild beslutsordning i vissa andra frågor, men övriga ärenden som ligger inom kyrkomötets ansvarsområde är ju inte lösryckta från tro och lära. Det gäller organisation och det gäller regler av olika slag, till exempel ekonomisk redovisning. För en vanlig församlingsbo är det märkligt, eller snarare obegripligt att förstå, att inte biskopar är fullvärdiga ledamöter i kyrkans högst beslutande organ och inte heller vill vara det, i Svenska kyrkan som är en episkopal kyrka. Det är viktigt för hela kyrkan att veta vad biskoparna tycker. Jag tror också att det skulle vitalisera kyrkomötet och ge större förtroende för kyrkomötets beslut, om biskopar är med och tar ansvar för beslut som fattas. Syftet med motionen är att se hur detta praktiskt skulle kunna ordnas. Tack.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande, biskopar, kyrkomöte! Jag yrkar bifall till reservation 1 i betänkandet. Jag ser att det finns tre starka argument för att biskoparna ska vara fullvärdiga ledamöter i kyrkomötet och att alltså också få rösta i alla demokratiska frågor som rör Svenska kyrkan.

- 1) Det handlar om att ta ansvar för hela sitt ledarskap och att vara ledare som den biskop man är fullt ut i den kyrka man är verksam i och satt att leda, inte bara i vissa delar.
- 2) Att sitta i en nämnd som Läronämnden och att sitta i kyrkomötet är två helt olika saker och har två helt olika funktioner. Alla frågor som beslutas om i kyrkomötet påverkar Svenska kyrkan. Därför är det viktigt att biskoparna också är med och tar ansvar för dessa.
- 3) Vi vill veta vad biskoparna tycker i alla frågor.

Jag måste säga att jag skäms över att tillhöra en kyrka som inte låter sina biskopar vara med och ta ansvar på alla plan och i alla frågor utan väljer att sätta munkavle på dem när det gäller den demokratiska processen. Jag tycker det är ett fattigdomsbevis och en misstro till biskoparnas ledarskap.

Bifall till reservation 1.

GUSTAF BENGTTSSON:

Herr ordförande, vänner i kyrkomötet! Jag vill yrka bifall till reservation 1 av Per Ingvarsson med flera vilken i sak är ett bifall till min, Gunvors och Carinas motion 2013:57.

Svenska kyrkan är en evangelisk luthersk kyrka, en episkopal kyrka, en demokratisk folkkyrka, en del av den enda heliga allmänliga och apostoliska kyrkan som vi bekänner oss till i vår trosbekännelse. Det är många stora och viktiga ord. I den tidiga kyrkan, så som den framträder när man läser Apostlagärningarna och apostlarnas brev, kan man se hur uppgiften att leda kyrkan inrättades som ett uppdrag eller ett ämbete utgående från Jesus via de tolv apostlarna till dem som de tolv, ledda av den helige Ande utsåg. Dessa församlingsföreståndare eller biskopar utsåg i sin tur, ledda av den helige Ande, efterträdare i en obruten följd. Denna så kallade apostoliska succession från Jesus Kristus är en styrka, tycker jag, i våra episkopala kyrkor som andra kyrkor kanske

saknar. I de lutherska kyrkorna har även det allmänna prästadömet betonats starkt, det vill säga varje kristens uppdrag att ta ansvar för att Guds rike utbredd och befästs. I de flesta kyrkor har därför lekmän funnits med i rådgivande och beslutande funktioner och på så sätt kunnat komplettera ämbetsbärarna med gåvor som annars skulle ha saknats. Det är jättebra.

I vår egen kyrka har traditionen med det allmänna prästadömet tolkats som att kyrkan måste styras med hjälp av partier, val vart fjärde år och beslutande och verkställande organ, kopierat från hur stat och kommuner är styrda. I en sådan modell kan det vara naturligt att precis som De Ungas Kyrkomöte bestämt avvisa tanken på, att någon som inte blivit invald i vederbörlig ordning skulle kunna få rösträtt i vårt högsta beslutande organ. Om kyrkan enbart vore demokratisk, så att säga, och inte kyrka kanske man skulle kunna hålla med dem, men nu är den faktiskt en kyrka också. Det betyder ju någonting. Vi är en kyrka som kallas apostolisk och episkopal. Skulle då inte våra biskopar, apostlarnas utsedda efterträdare, ha rösträtt i kyrkans högsta beslutande organ? Jag tycker faktiskt det är en liten skam för vår kyrka att så inte är fallet. Vad är egentligen viktigast, att vara superdemokratisk eller att vara kyrka? I kyrka ligger ju faktiskt, tycker jag, att följa Jesus. Jesus utsåg enskilda personer, de tolv apostlarna, och de utsåg i sin tur församlingsföreståndare, biskopar. Jag tycker att vi i dag, eller i morgon kanske beslutet blir, utser en utredning för att äntligen komma till rätta med den här skamfläcken i vår episkopala kyrka och göra våra biskopar till fullvärdiga ledamöter av kyrkomötet.

Alltså bifall till reservation 1. Tack så mycket, herr ordförande.

BISKOP EVA BRUNNE:

Ordförande, ledamöter, kolleger! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag tänker uppehålla mig vid motion 2013:57.

Tack till motionärerna för omsorgen om oss biskopar. Jag vill säga att vi redan har väldigt mycket makt som biskopar. Vi har möjlighet att motionera i kyrkomötet, vi deltar fullt ut i utskottens arbete med yttranderätt och med möjlighet att anteckna särskild mening. Vi är en stor del av Läronämnden med den tyngd som det innebär och vi har sedan en del år också möjlighet att påkalla den särskilda beslutsordning som ska gälla, om ett beslutsförslag går emot det som är Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Att med all denna makt också få rösträtt skulle göra, att vi fick mycket mer makt än de valda ledamöterna och det är inte rimligt. Rösträtt i varje fråga skulle ibland kunna motverka den enhet som vi var och en och tillsammans också ska verka för. Detta sammantaget innebär inte att vi drar oss undan ansvar. Vi tar ansvar och det är därför jag vill yrka bifall till utskottets förslag. Jag gläder mig att De Ungas Kyrkomöte också går på denna linje, om än på lite andra grunder. Tack.

MATS HAGELIN:

Jag vill bara påminna om betänkandet, sidan 4, och den utredning och den breda överenskommelse som fattades i samband med demokratiutredningen och som sedan kyrkostyrelsen föreslog och kyrkomötet fastställde. Jag vill också påminna om att vi i moderata gruppen står bakom den överenskommelsen, även om inte det riktigt ser ut så i de här reservationerna. Det gör vi faktiskt, helt och fullt.

Därför vill jag bara yrka bifall till reservation 2, som handlar om färre antal ledamöter i kyrkomötet. Jag vill understryka just detta att vi har en överenskommelse, där vi har stärkt biskoparnas ställning i enlighet med vad

biskop Eva Brunne alldeles nyss sa. Jag vill också tydliggöra, att vi i den moderata gruppen står bakom denna överenskommelse. Tack.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud. Kristdemokrater i Svenska kyrkan har sedan en lång tid arbetat för, att biskoparna skulle ges rösträtt här i kyrkomötet. Självklart har vi alla anledning att lyssna till det biskop Eva Brunne i Stockholm säger och jag uppfattar att hon inte bara talar å sina egna vägnar utan att hon talar å sina 13 övriga kollegers. Ifall det inte är så är det ju bra om det framgår, men jag förutsätter att hon talar för hela Biskopsmötet här.

Samtidigt tycker jag ändå det är ett faktum, att biskoparnas ställning i Svenska kyrkan över tiden, trots vad Eva Brunne säger, har försvagats. I det tidigare kyrkomötet, som vi hade fram till i början på 80-talet, hade biskoparna en självklar rösträtt i kyrkomötet. Jag tror också att biskoparna innerst inne känner, att de hade varit mer engagerade på kyrkomötet om de – ursäktat språkbruket – hade tvingats att rösta, vilket de ju inte kan nu. Biskop Eva Brunne redovisade de möjligheter biskoparna har att agera på kyrkomötet, men jag tror att det ändå ska mycket till att man är lika aktiv på ett kyrkomöte om man inte har rösträtt som om man har rösträtt.

Jag begär att få yrka bifall till den lagda motionen 2013:57 av Gunvor Torstensson med flera om att ge biskoparna rösträtt. Ändå vill jag säga för egen del, och jag talar inte å min grupps vägnar även om vi diskuterat den en hel del, att jag tror det finns en väg att ge biskoparna större tyngd på kyrkomötet. Jag menar att den tyngden borde vara större, med all respekt, än vad den är i dag. Det skulle vara, att kyrkomötet inte bara ger biskoparna rösträtt utan att kyrkomötet också var organiserat på ett sådant sätt, att biskoparna röstade som ett kollegium och att det fanns ett biskopshus på samma sätt som det fanns ett lekmännens hus och kanske också ett prästernas och diakonernas hus. Det är en modell som man i princip har i den anglikanska kyrkan i England.

Det skulle innebära att biskoparna som kollegium pratar sig samman, och inte bara vad biskopen i Växjö eller biskopen i Luleå eller biskopen i Strängnäs säger, om vad som är Biskopsmötets gemensamma hållning i för kyrkan viktiga frågor. När jag stöder motionen 2013:57 gör jag det utifrån att stärka biskoparnas ställning, synlighet och tyglighet här på kyrkomötet, att biskoparna faktiskt tvingas ta ställning till en rad olika frågor och inte hänvisa till att de ändå inte har någon rösträtt. Samtidigt gör jag det för att biskoparna på sikt ska framträda gemensamt i ett biskopshus. Det är längre bort, mer visionärt, men det finns i en kyrka som står oss väldigt nära ekumeniskt, den engelska kyrkan. Tack, herr ordförande.

BISKOP EVA BRUNNE (REPLIK):

Ja, jag talar å mina biskopskollegers vägnar. För det andra, vi är aktiva i kyrkomötet. Vi finns här allihop, vi sitter här inne allihop, vi går ut och tar en kopp kaffe som alla andra, men vi är aktiva.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag instämmer i det biskop Eva Brunne säger, att de 14 biskoparna är aktiva. Det har jag också väldigt tydligt sagt i mitt anförande. Jag menar, att biskoparna i Svenska kyrkan skulle kunna vara ännu mera aktiva. Det går faktiskt att komparera ordet aktiv till att vara ännu mera aktiv. Det tror jag biskoparna skulle vara och tvingas till med en förändring. Det

är ingen kritik av biskoparnas aktivitetsnivå i dag, men det skulle bli ett mer aktivt biskopsmöte och kyrkomöte. Tack, herr ordförande.

TORGNY LARSSON:

Ordförande! 1983, när kyrkomötesreformen kom till, kom det så kallade demokratiska kyrkomötet. Innan dess var det kategoriindelning. Det fanns en del vad vi kan kalla för barnsjukdomar, vissa fel och brister som särskilt gällde biskoparnas ställning, men de har vi efter hand rättat till. Biskoparna, menar jag, har ett mycket stort inflytande. Jag har varit ordförande i olika utskott i totalt 14 år och min mycket, mycket bestämda erfarenhet är att vi lyssnar oerhört noga på biskoparna. De har möjligheter att kunna framföra sina åsikter på olika sätt. Det är motionssätt, förslagssätt, särskild mening i utskottet och de kan föra fram åsikter i debatterna här. Sedan har vi i lärofrågor den speciella ordningen, där biskoparna i praktiken kans säga nej eller stoppa frågor som kan ha någon form av lärokaraktär. Jag skäms inte över detta system. Jag menar att det i själva verket är ett slags tvåkammarssystem vi har. Jag tycker att det nuvarande systemet är bra. Vi sätter inte munkavle på biskoparna, det är fel att påstå något sådant.

När det sedan gäller effektiviteten av kyrkomötet är vi några stycken som var med 1983. Det har skett en oerhörd förbättring. Jag menar, att det är ett förhållandevis effektivt kyrkomöte vi har. Det finns ett stort värde i att vi är många, som på olika sätt når människorna runt om i församlingarna ute i landet. 251 personer når betydligt fler än 201. Bifall till utskottet.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande! Ingen är betjänt av att vi håller på att tjata om den här frågan jämt. Är det då så att biskoparna har lagt sig? Nej. Vi har faktiskt kommit fram till en väldigt bra form i och med att den här särskilda beslutsordningen finns och vi har Läronämnden.

I en evangelisk luthersk kyrka ska vi utgå ifrån att medlemmarna är kapabla att fatta viktiga beslut. Det är inte så att Gud bara talar genom dem som är vigda, men det ligger stor vikt i att vara vigd och att ha löftena och ansvaret. Därför ska det också finnas ett inflytande för den gruppen. Jag tror att vi har hittat en bra balans. Vi har i praktiken ett tvåkammarssystem. Våra synpunkter kan vi inte hålla tyst med i utskotten, de kommer fram. Vi deltar i debatten. Jag tror att den här frågan har kommit till ro och jag tror att just den här kombinationen visar på en episkopal tradition, där biskoparna har en särskild ställning i beslutsfattandet i en evangelisk luthersk kyrka. Därför känns det gott att få leva med den här modellen och pröva den nu.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Vi är här och deltar, säger biskop Brunne. Ja, det är ni, under andra sessionen. Första sessionen är det en sanning med modifikation, eftersom flera av biskoparna drar iväg till Bok & Bibliotek.

MARTA AXNER:

Jag är inte säker på att en förändring av biskoparnas roll i utskotten skulle stå emot Bok & Biblioteksmässans dragningskraft, men det lär vi väl aldrig få veta.

Jag vill bara sammanfatta det som har sagts. När det gäller biskoparnas roll nu tror jag inte det finns något önskemål från biskoparna att förändra detta. Det har förts fram många olika argument. Jag skulle också vilja säga att jag inte delar den bilden som ges, att biskoparna visserligen är aktiva men skulle kunna vara mer

aktiva. Jag skulle säga att biskoparna har ganska mycket makt på ett bra sätt. Jag vill påminna om att till exempel det förra strukturbeslutet som vi tog nyligen initierades av en motion av två biskopar. Min erfarenhet i Organisationsutskottet efter två perioder är, att biskoparna både har synpunkter och erfarenheter som bidrar väldigt konstruktivt också i organisationsfrågorna. Jag utgår ifrån att det är så också i de andra utskotten. Det här är en modell där det bästa biskoparna har att bidra med kommer till sin rätt utan att det fördunklar vad som är de förtroendevaldas uppgift, och så vidare.

Vi behöver inte förlänga den här debatten. Bifall till utskottets förslag. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 96.